

M Ø T E

i EØS-utvalget

torsdag den 16. september 2004 kl. 15.15

Møtet ble ledet av komiteens leder, *Thorbjørn Jagland*

Til stede var: Thorbjørn Jagland, Inge Lønning, Julie Christiansen, Oddvard Nilsen, Finn Martin Vallersnes, Gunhild Øyangen, Morten Lund.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Jan Petersen.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Avdelingsdirektør Anders Erdal, Utenriksdepartementet, avdelingsdirektør Siri Sletner, Utenriksdepartementet, underdirektør Else Underdal, Utenriksdepartementet.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, Christian Syse.

D a g s o r d e n:

1. Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 24. september 2004. Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 9. september d.å., med oversikt over de relevante rettsaker.
2. Eventuelt

Lederen: Vi tar utenriksministerens innlegg først.

Utenriksminister Jan Petersen: Jeg begynner med det som jo ser ut til å være en sak som alltid står på dagsordenen, nemlig laksesaken.

Jeg har redegjort for at kommisjonen i mars i år innledet en undersøkelse med tanke på iverksetting av beskyttelsestiltak mot import av oppdrettslaks.

Det norske synet er at de vilkår som WTO stiller for å iverksette beskyttelsestiltak, ikke er oppfylt. Det er derfor ikke grunnlag for slike tiltak. Dette har blitt gjort klart overfor EU gjentatte ganger i samtaler, både på politisk nivå og på embetsnivå.

Til tross for dette har kommisjonen besluttet å iverksette midlertidig beskyttelsestiltak, med virkning fra 15. august og frem til 6. februar neste år. Disse tiltakene har form av tollkvoter, og den norske kvoten er på 164 000 tonn. Kvoten vil sannsynligvis ikke være tilstrekkelig til å dekke forventet norsk eksport. For eksport utover kvoten vil det ilegges en straffetoll på 17,8 pst.

Det er et sterkt ønske fra næringen at vi kommer frem til en forståelse med EU som gjør at vi kan unngå nye handelspolitiske tiltak mot norsk oppdrettsnæring de nærmeste årene. Vi har derfor innledet en dialog med kommisjonen om langsiktige tiltak som kan bidra til markedsstabilisering. Denne dialogen vil nå intensiveres, og et møte med kommisjonen finner sted i dag. Målet er å komme frem til tiltak som legger til rette for utvikling av et godt fungerende europeisk laksemarked og samtidig sikrer stabile rammebetingelser for norske eksportører.

Dersom vi blir enige med kommisjonen om en langsiktig løsning, vil en forutsetning være at de midlertidige tiltakene avvikles. Hvis det ikke blir enighet, vil EU innen 6. februar ta stilling til hvorvidt tiltakene skal avløses av varige tiltak, som har en gyldighet på inntil fire år.

Norge har også bedt om konsultasjoner med EU under WTOs avtale om beskyttelsestiltak. Formålet med konsultasjonene er å klargjøre det faktiske og rettslige grunnlaget for tiltakene og å sikre en tilstrekkelig basis dersom vi senere velger å forfølge saken innen WTO.

Så noen ord om manglende gjennomføring på EU-siden av fiskeridelen av EØS-utvidelsesavtalen. Under forhandlingene om EØS-utvidelsen ble det avtalt tollettelser ved innførsel til EU av sild og makrell. Dette kom som følge av bortfallet av tollfri adgang til de nye EU-landene. Denne delen av utvidelsesavtalen ble imidlertid ikke gjennomført av EU 1. mai som forutsatt i forhandlingene. Dette forholdet er tatt opp fra norsk side ved flere anledninger, både i EØS-komiteen og bilateralt overfor kommisjonen.

Kommisjonen har beklaget at gjennomføringsordningen ennå ikke er vedtatt av rådet, og bekreftet at for mye innbetalt toll vil bli tilbakebetalt. Ifølge kommisjonen skyldes forsinkelsen manglende oversettelseskapasitet på EU-siden.

Den manglende gjennomføringen av utvidelsesavtalens forpliktelser er beklagelig. Dette går ut over norske eksportører og også EUs egen foredlingsindustri, spesielt i de nye EU-landene.

Vi arbeider aktivt for en snarlig løsning. Denne saken viser også hvilke utfordringer vi har i et utvidet EU.

Mitt tredje tema er EUs regelverk om genmodifisert mat og fôr. Både Norge og EU har strenge krav til genmodifisert mat og fôr for å sikre mattrygghet og ivareta miljøhensyn. EUs nye regelverk er mer omfattende og på enkelte områder strengere enn nåværende norske regler. Det tas derfor sikte på å innlemme EUs forordninger om genmodifisert mat og fôr i EØS-avtalen. Dette vil gi norske myndigheter et forbedret verktøy til forvaltning av felles mattrygghet i EØS. Norsk næringsliv har uttrykt ønske om felles regler for å ivareta viktige konkurransehensyn. Det var bred tilslutning til EUs nye regelverk da utkast til dette på sendt ut på høring i Norge tidligere.

Det er viktig for Norge å sikre at det ikke automatisk følger med en rekke produkter som allerede er godkjent i EU etter EUs *gamle* regelverk. Vi må derfor finne løsninger som innebærer at slike produkter ikke kan markedsføres i Norge før de har blitt vurdert av norske myndigheter eller har blitt vurdert på nytt i EU etter det *nye* regelverket. Regjeringen har besluttet å arbeide for at Norge sikres mulighet til å forby genmodifisert mat og fôr som EU godkjenner og til å iverksette tiltak mot produkter, dersom norske myndigheter anser at det foreligger en alvorlig helse- og miljørisiko. Vi må også sikres fortsatt mulighet til å vurdere bærekraft og samfunnsnytte i tråd med genteknologiloven for mat eller fôr som består av eller inneholder GMO, og som derfor i Norge skal behandles etter denne loven.

Så noen ord om EUs nye regelverk om utsetting av genmodifiserte organismer i miljøet. Nytt regelverk om utsetting av GMO i miljøet har vært i kraft i EU siden oktober 2002. Det erstatter EUs gamle direktiv fra 1990, som er en del av EØS-avtalen.

Gjennom dette nye regelverket har EU nærmet seg norsk rett i betydelig grad. Dette gjelder spesielt introduksjonen av føre var-prinsippet, som ligger i den norske genteknologiloven, en åpning for å vurdere etiske hensyn, som også ligger i vår lov, strengere risikovurderinger, tidsbegrensede godkjenninger og krav om en overvåkningsplan. Stortinget har bedt om et forbud mot GMO-produkter med gener som koder for antibiotikaresistens. EUs nye regler innebærer et forbud mot de av disse genene som innebærer helse- eller miljørisiko fra årsskiftet 2004/2005. Det er meget positivt, selv om det ikke nødvendigvis fører til samme totalforbud som vi har.

I tillegg til antibiotikaresistensgenene er det fortsatt enkelte forskjeller mellom Norges og EUs regulering av GMO. Genteknologiloven krever at ikke bare helse, miljø og etikk, men også bærekraft og samfunnsnytte skal vurderes før GMO kan godkjennes.

I EØS-avtalen har vi en tilpasning til EUs gamle GMO-direktiv som gir oss rett til å forby eller begrense bruk eller salg av GMO som EU godkjenner, dersom vi mener det er nødvendig ut fra helse- eller miljøhensyn. Den gir oss også rett til å vurdere bærekraft og samfunnsnytte. Vi har benyttet oss av tilpasningen og forbudt åtte av de 16 GMO som EU godkjente frem til 1998.

Regjeringen har besluttet å gå inn for at direktivet skal innlemmes i EØS-avtalen med de samme tilpasninger som vi har i dag. Disse er nødvendige for å opprettholde norsk godkjenningsspraksis gjennom genteknologiloven, også etter de endringene som nå har skjedd i direktivet.

Så helt avslutningsvis om det såkalte pakkemøtet med ESA. Pakkemøtet finner sted i Oslo 22. og 23. september. I år er det tiende gang det arrangeres pakkemøte mellom ESA og norske myndigheter, og som vanlig ønsker ESA å gjennomgå en lang rekke saker med berørte norske myndigheter. Disse årlige møtene gir en god anledning til uformelle samtaler og til å fremme norske synspunkter overfor ESA.

Det er i felles interesse at saker ESA befatter seg med, blir best mulig opplyst. Ofte vurderer ESA og norske myndigheter saker ulikt. ESAs perspektiver tilfører imidlertid som regel noe nytt og gir mulighet for god dialog.

Gunhild Øyangen (A): Jeg har to spørsmål. Først til laksesaken. Jeg vil gjerne ha presisert litt mer hva som er Regjeringens konkrete målsetting. Utenriksministeren brukte uttrykket ”markedsstabilisering”. Betyr det at han ønsker seg en forståelse om at man kan fortsette å eksportere på et historisk nivå? Er det det som ligger i Regjeringens mål for disse samtalerne?

Det andre spørsmålet gjelder genmodifisert mat og fôr. Jeg oppfattet det dit hen at Norge pr. i dag har et slappere regelverk enn det EU går inn for. Hvis det er slik, skjønner jeg at det ut fra konkurransemessige hensyn er et ønske å skjerpe det norske regelverket. Hvilke konsekvenser får det i Norge?

Oddvard Nilsen (H): Bare et spørsmål knyttet til lakseavtalen. Jeg vet det kan være veldig vanskelig for statsråden å si noe om det, men kan han gi noen betraktninger om hvilke muligheter som er der for å komme fram til en avtale? Hvordan vurderer han det, eller er frontene like steile som de har vært på dette området?

Utenriksminister Jan Petersen: For å ta GMO først – jeg skal ærlig innrømme at det er ikke det området jeg sitter med til daglig. Men det som jo preger bildet nå, er at EU på mange måter har beveget seg betydelig, slik at konfliktnivået mellom oss er mye mindre enn det det var. Så jeg tror man kan si at vi nå greier å opprettholde de målsettingene og ta de grepene som Stortinget tidligere har sluttet seg til. Men jeg skjønnte at det spørsmålet dreide seg om, var det helt spesifikke, nemlig at EU på visse områder muligens ligger noe foran oss. De praktiske konsekvensene av det tør jeg ikke si noe om uten å ha sett på notatene, og sakene kommer jo for så vidt på vanlig måte også. Men jeg legger vekt på at det som har vært ute til høring, har for så vidt fått en bred tilslutning i Norge, uten at jeg kan si hvor det fører til operative grep.

Når det gjelder laksesaken, er det ikke meningen å formulere meg flåsete, men målsettingen er rett og slett å gi så lite som mulig. Det som er problemet med selve laksesaken, er at EU av hensyn til noen svake produsentgrupper i Skottland og Irland ønsker at en effektiv produsent som Norge skal begrense seg, rett og slett. Problemet med det er at vi da kan komme til å pålegge oss selv restriksjoner som nok fungerer i forhold til EU, som man har tenkt det, men som også slår mye videre utover det. Hvis vi nå f.eks. etter 14 år får opphevet anti-dumpingen på USA, gis det helt andre muligheter på det amerikanske markedet. Da gjelder det at det vi går inn i, blir så EU-spesifikt som overhodet mulig, altså at vi ikke automatisk begrenser våre muligheter på andre markeder.

Så målsettingen er på mange måter å legge så få begrensninger på oss som overhodet mulig. Så blir neste spørsmål: Hva er vi da nødt til å påta oss i forhold til EU av begrensninger, både konkrete grep, målsettinger og slike ting? Det tør jeg nesten ikke si før dagens møte er gjennomført. Da ser vi lettere hvor de kommer hen. Det betyr at Oddvard Nilsens spørsmål om hvilke muligheter vi har for å nå frem, er neimen ikke godt å svare på. Det vedtaket vi nå står overfor, nemlig disse safe guard-tiltakene, er ikke nødvendigvis veldig dramatiske i seg selv, fordi det er jo først over jul at disse vil komme til å få praktisk betydning for norske produsenter. Selve kvoten er satt til 164 000 tonn. Det er, så vidt jeg husker, et historisk tall pluss 5 pst., altså et lite dynamisk element i det, men ikke veldig stort. Jeg tror ikke vi møter de takene før vi kommer over julehandelen, slik at det er praktisk for neste måned. Derfor er dette på mange måter et innlegg i debatten om hvordan vi skal finne frem til begrensninger i mellomliggende periode, at vi skal jobbe oss frem i den perioden frem til dette blir praktisk gjennomførbart. Men hvis dette skjærer seg og blir vanskelig, vil, som jeg sa, muligheten for at vi får beskyttelsestiltak i fire år etter det for så vidt være til stede. Det også næringen er redd for, er at de kan møte dumpinganklager, og problemet med det er at de rettslige begrensningene for å innføre anti-dumping-tiltak ikke er så stramme som når det gjelder safe guard. Vi har

en mye greiere sak å prosedere for WTO på safe guard enn vi har på anti-dumping. Der er derfor næringen er veldig bekymret for at vi kommer i en situasjon hvor alt skjærer seg, og så sier EU at nå orker vi ikke mer, nå lager vi anti-dumping-tiltak, og så er vi ferdig med det. Det er der problemet ligger.

Så er spørsmålet: Hvordan kan vi da få en frivillig begrensning på oss selv som gjør at ingen av disse to siste scenariene utløses? Det er egentlig det vi nå prøver på. Men det er klart at det er fort gjort at vi blir så nervøse i de samtalene at vi gir for mye. Derfor er vi nå innstilt på å få lyttet lite grann før vi fastsetter målene. Men vi har klargjort hva de kan snakke om, hva slags tiltak de kan snakke om, og det må nok dreie seg om eksportavgifter f.eks. Mulig vi tvinges til å snakke om førkvoter, for å si noe annet, men det vil jo være meget uheldig om vi tvinges til det. Men vi får lytte oss litt frem etter dagens møte, og så får vi komme tilbake til hva vi ønsker å gjøre. Men alt vi nå aksepterer i forhold til EU, er egentlig problematisk. Vi burde ikke gjøre det, fordi det begrenser Kyst-Norges muligheter, og det er jo ingen god idé. Men her rår makta.

Så er det spørsmål om hva slags alliansepartner vi har. Danmark har studert fire handelsområder, hvorav laks er et av dem, og forsøkt å studere hvordan EUs begrensning på disse områder virker inn på dansk økonomi. De har kommet til at de taper meget betydelig. Deres foredlingsindustri tapte ganske betydelig på den lakseavtalen vi hadde i sin tid. Det er bakgrunnen til at de nå ønsker å bringe saken inn for rådet. Men det er klart at hvis danskene vinner frem overfor dette i rådet, svekker jo ikke dette kommisjonens ønske om å ta oss igjen på andre områder. Her har vi et spill som ikke er lett å komme ordentlig igjennom, tror jeg. Vi er små, og EU er store. Det får vi bare se i øynene, og det gjør at vi nå ikke velger på øverste hylle, dessverre. Det er mulig dette var et litt forvirrende svar tilbake, men jeg tror det gir et bilde av hvor vi står, og det er akkurat i dag de første kontaktene i Oslo på dette foregår. Det har selvfølgelig vært forberedende kontakter, men nå har de kommet opp for å diskutere hva vi kan tenke oss. Det politiske bakteppet er nok at dette er noe Tony Blair trenger i Skottland. Det ligger på det nivået i britisk politikk, og det gjør det jo ikke spesielt mye lettere.

Lederen: Flere har ikke bedt om ordet til denne saken.

S a k n r . 1

Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 24. september 2004.

Lederen: Er det noen som har noe der? Det ser det ikke ut til å være.

S a k n r . 2

Eventuelt.

Lederen: Ingen har bedt om ordet.

Møtet hevet kl. 15.35.